

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології на тему:

**ОСНОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В
СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Кит. 05-22

Факультету східної і слов'янської філології

Денної форми здобуття освіти

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізація 035.065 Східні мови та літератури

(переклад включно)

Перша – китайська

Панасевич Анни Сергіївни

Науковий керівник:

доц. Костанда Ірина

Олександрівна

Національно шкала_____

Кількість балів_____

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ	
1.1 Темпоральність. Загальне положення темпоральності.....	7
1.2 Аналіз та порівняння реалізації категорії темпоральності в англійській та сучасній китайській мовах.....	9
Висновок до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2 ТЕОРИТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ТА РОЗГЛЯД ПРАКТИЧНОГО ВИКРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ К И Т А Й С Ь К І Й М О В І (С К М)	
2.1 Розгляд та аналіз досліджень основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.....	14
2.2 Розгляд практичної реалізації категорії минулого часу в СКМ.....	18
2.3 Розгляд практичної реалізації категорії майбутнього часу в СКМ.....	22
Висновок до розділу 2	25
ВИСНОВОК	27
论文摘要.....	29

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
--	-----------

ВСТУП

Курсова робота присвячена вивченню основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Сучасна китайська лінгвістика до тепер продовжує досліджувати основні засоби реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові. Такі особистості як Ерік Зюрхер, голландський китаєзнавець та Люй Шусян неоконфуціанський філософ та почесний професор філософії в Китайському університеті Гонконгу в Шатіні.

В основі поняття темпоральності є специфічний зв'язок моментів в часі та часових характеристик. Загалом визначається що основними характеристиками темпоральності є поняття поняття лінійної прогресії часу, а саме минулого теперішнього та майбутнього.

Актуальність теми роботи полягає в її спрямованості на вивчення основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові. Актуальність теми дослідження підсилюється ще й необхідністю розроблення нового підходу до визначення основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Метою дослідження є встановлення особливостей та специфіки використання основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- критично проаналізувати наукову літературу і сформулювати теоретичні положення роботи для вивчення засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові;

- уточнити специфіку засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові;
- розробити комплексну методику дослідження засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові;
- визначити засоби реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Об’єкт дослідження – явище темпоральності.

Предмет дослідження – засоби реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Матеріалом цього дослідження слугують роботи вітчизняних та іноземних дослідників які вивчають систему часу в сучасній китайській мові, а також відмінності та схожості з іншими мовами. Такі роботи як “Time and Space in Chinese culture” за редакцією Еріка Зюрхера та “Time and Temporality: The Chinese Perspective” за Лю Шу-сянь.

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору методів і прийомів дослідження.

Методи дослідження:

Пояснення загального поняття темпоральності та інтерпретації в різних мовах.

Аналіз матеріалів та джерел які містять інформацію про застосування засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Порівняння проаналізованих матеріалів для знаходження відмінностей та схожих рис між використанням темпоральності в сучасній китайській мові, та англійській мовах.

Метод кількісного аналізу та систематизування для виявлення функційних та структурних особливостей засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Наукова новизна полягає у тому, що в роботі вперше представлено новий підхід для встановлення засобів реалізації темпоральності в сучасній китайській мові. Вперше зроблено комплексний аналіз засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Теоретичне значення роботи полягає в збільшенні та систематизації знань про основні засоби реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові.

Практичне значення роботи полягає в тому, що пояснення загального поняття темпоральності та інтерпретації в різних мовах, аналіз матеріалів та джерел які містять інформацію про застосування засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові порівняння проаналізованих матеріалів для знаходження відмінностей та схожих рис між використанням темпоральності в сучасній китайській мові, українській та англійській мовах, можна буде використовувати у подальшому дослідженні функційних та структурних особливостей у китайській українській та англійських мовах. Результати роботи можуть бути використані в процесі викладання навчальних дисциплін як: “Теоретична граматики китайської мови”, “Стилістика китайської мови”. Текст на основі висновків дослідження можна використовувати як матеріали для написання методичних рекомендацій, підручників і **н а в ч а л ь н и х п о с і б н и к і в .**

Курсова робота складається з трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, анотації, списку використаної літератури та додатків.

Загальний обсяг роботи – 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ

1.1 Темпоральність. Загальне положення темпоральності

Темпоральність – або відображення плину часу у людській свідомості та формування загального поняття як час, виступає фундаментом побудови будь-якої цивілізаційної системи. Уявлення про плин часу, місце людини в ньому визначалось в момент зародження мовлення як такого поняття, відповідний тип світогляду, що і робить це зараз.

За положенням мові темпоральності можна не тільки визначити структури побудови граматичних конструкцій які вказують на той чи інший проміжок часу, а й дослідити різні спектри впливу на таке абстрактне поняття як “час” в мовах світу, вплив яких базуються на релігійному, культурному та історичному підґрунті. (Гончарова, 2022)

З моменту зародження свідомості люди намагались дослідити все навколо, завдяки такого уставленої людиною одиниці виміру як “час” вивчення явищ як фізичних так і соціальних стало простіше. Саме це стало рушієм розвитку суспільства, та свідомості людини. Що робить нас такими не схожими на тварин.

Ще одними аспектами особливості людського роду, в порівнянні з іншими живими створіннями є абстракті поняття часу: минуле, те що відбувалось тисячі років до моменту в якому ми знаходимось зараз, теперішнє, момент в якому ми знаходимось зараз, та майбутнє, те що буде відбуватись через певний час. Ця виняткова властивість, в цілому і відрізняє людське буття від тваринного, де побудова на засадах вторинної

сигнальної системи, акцентується на визначенні відкладеного ефекту від дії, що формується насамперед завдяки присутності темпоральної орієнтації, а тваринне ж існування зумовлюється саме відповідними реакціями на подразники які відбуваються “тут і зараз”, що не передбачає усвідомлення феномену плину часу і осмислення відстрочених дій у власній уяві.

Однак орієнтація в плинні часу у кожній цивілізаційній системі мала свої, у більшості випадків, неповторні. З погляду точних наук можна об'єднати все заданням лінійного часу, хоч в людській свідомості час відображається досить самотутньо.

Феноменологічний метод усвідомлення часу прагнув об'єктивувати те, що за природою є суто суб'єктивним та надати обривів наукової, математичної строгості тому, що звично просто “переживати”. Він став результатом тривалого шляху мислення, лінії якого проходять крізь німецьку класику, появу новочасного суб'єкта, модусної моделі Августина і аж до Платона. (Іванюк, 2019).

Різноманітність темпоральних орієнтацій пояснюється також і здобутками українських математиків. Вони вводять таке поняття, як квант часу. Квант часу – це мінімальний проміжок часу, за який свідомість здатна “усвідомити” зміну стану, в якому вона перебуває, або своє ставлення до нього. Тобто квант часу – це одиниця виміру часу, яка має суб'єктивну природу та дозволяє описати зміну сутності свідомості. Саме тому інколи ми можемо суб'єктивно відчувати, що час “стоїть”, “біжить”, “рухається по колу” або розпадається на безліч дискретних моментів, між якими ми зовсім не спостерігаємо зв'язку, тощо. Отже, саме стан

свідомості зумовлює різноманітні темпоральні моделі та інтерпретації плину часу в індивідуальному та соціальному бутті. (Гончарова, 2022).

Дослідники також вирізняють більш специфічні види темпоральності:

- Темпоральний фінітизм, це вчення про скінченність минулого. За поглядами Аристотеля, розглянутого в його “Фізиці”, хоч простір є скінченим, час на свою чергу – нескінченим. Це вчення створило низку проблем для середньовічних ісламістів, юдейських та християнських філософів, які не мали змоги усвідомити концепцію Аристотеля на переосмислити поняття вічності на фоні оповідань про створення світу тими чи іншими божествами. Сучасний ж варіант базується більше на фізиці, ніж на філософському підґрунті, виявляється в більшій мірі фінітизм у формі теорії Великого Вибуху. (Nina Huams, 2005)
- Темпоральна логіка, або часова логіка. У своїх висловлюваннях враховує часовий аспект. Ця концепція застосовується для опису послідовних явищ і їх взаємодії за часовою шкалою. (Goranko, 2023).

На даний момент майже у всіх мовах світу розрізняється три основних виміру часу для висловлення сенсу під час спілкування: минулий, теперішній та майбутній. Для більш точного вираження використовують більш широкий спектр часових положень.

1.2 Аналіз та порівняння реалізації категорії темпоральності в англійській та сучасній китайській мовах

Загальне положення темпоральності як реалізації часу англійській та СКМ може відрізнитись, тому ми детальніше дослідимо та порівняємо запровадження цього феномену для більш точного аналізу та подальшого вивчення реалізації категорії темпоральності в СКМ.

Простір і час є двома основними вимірами, які формують наше світорозуміння. У цьому дослідженні просторовість і тимчасовість визначаються як дві звичні моделі мислення, які орієнтують людей на різні сприйняття та розуміння світу.

Просторовість - це спосіб розуміння зовнішнього світу з акцентом на просторових властивостях або відносинах сутностей або речовин. Тимчасовість представляє спосіб сприйняття світу з особливою увагою до часових особливостей або відносин. Те, як простір і час сприймаються, залежить від історичних, соціальних і культурних впливів. Таким чином, досліджуючи відмінності у сприйнятті простору та часу, ми можемо краще зрозуміти, як світ представлений мовою. У цьому дослідженні ми припускаємо, що китайська є просторово-орієнтованою, тоді як англійська – часово-орієнтованою. Іншими словами, носії китайської мови концептуалізують світ з просторовою орієнтацією на сутності та субстанції, на відміну від часової орієнтації на події та рух носіїв англійської мови. Звернемо увагу на те, що ці два простори виміру не є абсолютно протилежними, а часто включають одна одну, що є притаманним майже всім мовам світу.(Wenbin Wang, Xinmiao Liu, 2020). Во істину, простір і час взаємозалежні і нероздільні. Час залежить від існування простору, і просторові сутності також можуть рухатися в просторі та змінювати свою форму, в загальному вони також мають часові характеристики. Просторово-часова орієнтація являє собою континуум, а не категоріальний бінарний поділ, причому китайська мова займає позицію ближче до просторового полюса, а англійська – до часового. Далі ми розглянемо іменники та дієсловах, просторовість та тимчасовість в СКМ та англійській мовах. Замість того, щоб просто бути двома

лексичними категоріями, іменники та дієслова представляють різні способи розуміння світу (Fenolloza та Pound 2008). Таким чином, іменники та дієслова не тільки мають статус серед граматичних класів, але також мають глибокі філософське значення, яке формує наше розуміння того, як різні культури думають про світ по-різному.

Зазвичай ми використовуємо іменники для позначення різних типів тривимірних сутностей або субстанцій, дієслова ж ми використовуємо для позначення різних дій, рухів або змін сутностей або речовин, які відбуваються в часовій послідовності. Представлені в просторі об'єкти можна визначити в термінах простору. Дії чи діяльність включають рух і зміни, і тому їх можна охарактеризувати з точки зору тимчасовості. Для позначення предметів зазвичай використовуються іменники, а для позначення рухів і змін – дієслова. Як ми вже вказували, в англійській мові темпоральність виражається центром дієслова, тоді як у китайській мові просторовість представлена центром іменника. У мов подібних до англійської, таких як: французька, німецька, грецька, українська. Кількість іменників, утворених від дієслів, значно перевищує кількість дієслів, утворених від іменників.

Наприклад, такі англійські іменники, як *exportation*, *expression*, *process*, утворені від відповідного дієслівного кореня *-port-* “нести”, *-press-* “тиснути”, *-cess-* “йти”. Тимчасовість також відображається наголосом на час в англійській мові. Поняття часу є пріоритетним у англійській мові, але не СКМ. Наприклад, різницею між двома мовами є позначення часу. Хоч таке граматичне маркування є обов'язковим в англійській мові, у багатьох випадках воно не є обов'язковим в СКМ. Для забезпечення зрозумілості речень англійською мовою дієслова повинні

бути позначені часом, відсутність чого робить речення неправильним та алогічним. Що ж стосується СКМ маркери типу: 着,了 або 过, часто є опціональними, що більш важливо, дієслова зазвичай взагалі не позначені часом. Цю різницю можна побачити в цьому прикладі:

a. We were born here, we have lived here all our lives, and we will die here.

b. 我们生在这里, 住在这里, 也会死在这里。

У прикладі a. дієслова be і live містять індикатори часу, але в прикладі b. ми спостерігаємо що дієслова не мають відповідного маркеру. Отже дійсно СКМ є просторово-орієнтованою, тоді як англійська – часово-орієнтованою. Таким чином, різкий контраст між двома мовами в позначенні часу очевидний, тобто свідчення про те, що відмінність в граматиці впливає на сприйняття часу є точним.

В и с н о в о к д о р о з д і л у 1

На підставах науково-філософських робіт, присвячених вивченню, аналізу та осмислення категорії “часу” та основних засобів реалізації категорії темпоральності в мовах світу ми проаналізували загальне поняття “темпоральність” дослідили загальне положення категорії темпоральності вивчили про більш специфічні види темпоральності як темпоральний фінітизм, що являє собою вчення про скінченність минулого та про темпоральну логіку, або часову логіку. Зрозуміли що темпоральність стала рушієм розвитку суспільства, та свідомості людини. Також розглянули погляди на час з перспективи таких дослідників як І.І. Іванюк та О.О. Гончаров що розгорнуло для нас поняття часоплину з більш аспектного боку. Далі ми проаналізували та порівняли реалізацію категорії темпоральності в англійській та СКМ, де зрозуміло, що СКМ є

просторово-орієнтованою, на свою чергу англійська – часово-орієнтованою, що вказує на те, що для забезпечення логічності речень англійською мовою ми повинні модифікувати дієслова у відповідному часі, для точного викладення сенсу, коли в СКМ ця дія є часто опціональною, а іноді дієслова навіть не потребують позначення часом. Таким чином, перша глава була теоретичною базою про дослідження нашої теми та підготувала інструментарій та базових знаннях про поняття “темпоральність” та основні форми реалізації цього феномену, що дало підґрунтя для подальшого практичного розділу.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРИТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ТА РОЗГЛЯД ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ(СКМ)

2.1 Розгляд та аналіз досліджень основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові

Розглядаючи дослідження основних засобів реалізації категорії темпоральності в СКМ вчені прийняли різні терміни для узагальнення природи китайської мови, їхні точки зору подібні. Було запропоновано ряд когнітивних і функціональних принципів, що вказують на кореляцію між порядком слів і концептуальним світом, серед яких найважливішим є принцип часової послідовності. За словами дослідника, часова послідовність є найбільш очевидною та важливою. Також порівнювали організацію китайських речень із будівельними блоками, що виглядає як поєднання різних типів фраз для довільного формування різних речень; насправді китайські речення не організовані випадковим чином, а сформовані відповідно до об'єктивних фактів, які можуть бути відображені у відповідності між порядком слів і порядком подій. Китайські речення розвиваються відповідно до часу та логічної послідовності, утворюючи лінійну структуру, яка відображає вигляд текучої води. Він вважав, що така структура речень відповідає так званому психологічному часовому потоку. (Lin, 2005)

Незалежно від того, які терміни дослідники використовують для опису властивостей китайської мови, ми робимо логічне продовження що: лінгвістичні елементи в китайській мові, як правило, розташовані відповідно до тимчасового порядку подій або станів, представлених у концептуальному світі.

Також, до об'єкту дослідження ми включаємо відповідність між порядком слів і послідовністю, сприймаючи щось. Цей вид темпоральності можна назвати когнітивною. Когнітивна темпоральність може бути універсальною або культурно специфічною. Наприклад, розглядаючи відношення частина-ціле в мові, китайці прагнуть дотримуватись послідовності ціле перед частиною, іншими словами від більшої частини до меншої, тоді як англомовні воліють дотримуватися протилежного порядку.

(Li, 2020)

Крім того, було визначено прагматичне використання порядку слів. Принцип дослівно звучить так: “більш важлива або більш термінова інформація, як правило, розміщується першою в рядку”. Інколи мовні елементи організуються відповідно до певних принципів, які базуються на вживанні чи спілкуванні. (Givón, 1991)

Основною функцією мови є її використання або передача інформації, тому ми називаємо цей вид темпоральності функціональною. Отже, темпоральність у її широкому розумінні включає не лише природне розуміння, але й когнітивне та функціональне. (Li, 2020)

У рамках когнітивної темпоральності можна обговорити концепцію: принцип цілого перед частиною та принцип часового обсягу. Відношення «ціле-частина» — це концептуалізація просторових відносин, що вказує на розташування об'єкта з більшим і меншим обсягом. Що стосується мовної

репрезентації, то лінгвістичний елемент, що представляє ціле, передує тому, що представляє частину.

Наступні приклади є переконливим доказом цього принципу:

a. 1896年3月23号

b. 星期三早上

Що стосується функціональної темпоральності, де вважається що основною метою мови є передача ідей, а граматичні структури виникають через символізацію буття. У китайській мові існують певні мовні явища, що демонструють властивість функціональної тимчасовості. Існують два функціональні принципи, які належать до цієї категорії. Китайська граматики має особливість розміщувати фокусований елемент у кінці речення. Дотримуючись розрізнення між природним порядком слів і помітним порядком слів. Є деякі випадки в китайській мові, коли порядок мовних елементів не втілює природну тимчасовість, згадану вище. (Jo-wang Lin, 2005)

Д о п р и к л а д у: 朋友没去开会，因为她的妈妈病了。

朋友没去开会(друг не був на зустрічі) означає результат, а 妈妈病了(мама захворіла) вказує на причину. Відповідно до порядку явищ у фізичному світі, причина виникає раніше, ніж результат.

Мовні елементи повинні були бути впорядковані відповідно до природного порядку. Однак у цьому випадку порядок слів, як ми спостерігаємо, порушує природний порядок, оскільки лінгвістичні елементи, що представляють результат, передують тим, які представляють причину. З цього ми продовжуємо що неузгодженість між порядком слів і людським уявленням про порядок явищ у природі полягає в тому, що мовець прагне поставити акцент на фокусуванні уваги саме на кінець речення.

Приведемо інший приклад:

爸爸吃饭不快。Тато їсть без поспіху.

У прикладі 不快 (не швидко/без поспіху) служить затверджуваною інформацією що вказує нам на те, що це є інформаційним центром, а отже передбачає той факт, що 爸爸吃饭 (тато їсть). Різниця цих двох складових полягає в тому, що перша стосується ставлення мовця, а друга не залежить від цього.

Іншими словами, за допомогою першої частини ми можемо підготувати інформацію, яку згодом передамо відповідно до своїх інтересів або фокусу, тоді як друга частина надає більш деталізовану інформацію.

Отже з цього випливає логічне продовження “те, що є старою інформацією, з’являється спочатку, те, що є новою інформацією, з’являється пізніше, у висловлюванні”.

З перспективи принципу “тема-коментар” у китайській граматиці, де тема надає базові знання, а коментар, пропонує нові знання. Цей принцип також можна інтерпретувати з точки зору теорії фігури та основи, оскільки основа служить даною інформацією, а фігура є більш помітною, а потім йде після основи. Також цей принцип демонструє тимчасовий порядок, хоча і не так званий природний порядок; це суб’єктивно-ментальний порядок.

(Lin, 2005)

З цього ми виводимо, що мовні елементи, упорядковані за цим принципом, також відображають темпоральність, але саме цей вид заснований на суб’єктивно-психічному порядку. Обидва ці принципи орієнтовані на спілкування. Цей вид темпоральності лежить в основі китайських синтаксичних структур зараховується як функціональна темпоральність.

2.2 Розгляд практичної реалізації категорії минулого часу в СКМ

Для більш точного розуміння СКМ важливо зауважити, що вона не має часів, тому говорити про минулі події китайською мовою насправді досить просто. Тобто нам не потрібно змінювати дієслово, щоб вказати, коли щось сталося, як ми це робимо в англійській мові.

Китайську мову зазвичай класифікують як “без часову” мову, оскільки її дієслова не відмінюються за явними морфологічними ознаками часу. Таким чином, на відміну від часового тлумачення в англійській мові, яке можна визначити за морфологічні часи, часове тлумачення в китайській мові не визначається часовими маркерами. Також існує принаймні чотири основні чинники, які впливають на часову інтерпретацію односкладних речень у китайській мові: використання часових прислівників, стандартна точка зору, використання аспектних маркерів та використання модальних дієслів. (Lin, 2005)

З цього є логічним припустити, що китайська мова зазвичай покладається на контекст, щоб вказати, що щось сталося, достатньо просто вказати, що подія відбулася в минулому, за допомогою слова часу, наприклад “вчора” або “дві години тому”.

Минулі події зі словами часу – є найбільш універсальним способом вираження так званого минулого часу . Додавши слово часу, яке вказує на певну подію, ми вже акцентуємо на період коли вона відбулася. Іноді вам навіть не потрібно змінювати речення іншим способом.

Нижче ми розглянемо наведений список загальних слів часу, точніше висловлюючись часові прислівники які ми використовуємо для минулих подій та проаналізуємо кожен приклад, але, звичайно, у китайській мові існує нескінченна кількість слів часу, що розкриває СКМ в ширшому аспекті.

1) 昨天 (zuótiān) : вчора

昨天我妈妈买洗衣机。

Вчора моя мама купила пральну машину.

2) 前天 (qiántiān) : позавчора

前天她的朋友到乌克兰的。

Позавчора в Україні прибула її подруга

3) 前年 (qiánnián): позаминулого року

他的狗前年去世的。

Його пес помер позаминулого року.

4) 上个星期 (shàng ge xīngqī): минулого тижня.

上个星期我的老师感冒了。

Минулого тижня захворів мій вчитель.

5) 上个月 (shàng ge yuè): минулого місяця

现在是七月，那么上个月是六月。

Зараз Липень, отже минулого місяця був Червень.

6) 去年 (qùnián): минулого року

我们是去年认识的。

Ми познайомились минулого року.

Важливим моментом щодо часових прислівників є те, що вони перекривають часову інформацію, надану іншими пристроями, наприклад аспект точки огляду за замовчуванням або аспектні маркери, які ми розглянемо далі.

Аспектне слово 了 одним із способів використання якого у китайській мові є позначення завершеної дії. При вивченні СКМ ми можемо припустити

що 了 використовується для прямого вираження минулого часу, припустивши це ми робимо очевидну помилку, адже 了 часто з'являється як в реченнях теперішнього так і майбутнього часу. Далі ми розглянемо приклади використання 了 саме з перспективи минулого часу та порівняємо з іншим його використанням.

1) 昨天我偷了三辆车。

Вчора я вкрав три машини.

2) 我到了城里卖掉我偷的车。

Я прибув у місто щоб продати машини які вкрав.

3) 我卖了这些车以后，我就会有很多钱。

Після того, як я продам ці машини, у мене буде багато грошей.

Як ми спостерігаємо 了 в поєднанні з дієсловом вказує на завершеність дії. В кожному з прикладів дія закінчена, але при цьому часовий проміжок в якому відбувались ситуації різний. Тобто, мовець з прикладів вже вкрав машини, зараз знаходиться у місті, та автомобілі будуть продані у вказаний термін.

Розглядаючи 了 ми також аналізуємо конструкцію 是…的 (shì...de) ми можемо допустити схожість їх використання, але це не є точним припущенням оскільки 是…的 акцентує увагу на обставинах.

До прикладу:

这家公司是 1999 年建立的。Ця компанія була заснована в 1999 році.

Тут ми спостерігаємо саме минулий час.

包裹是星期三送到的。Посилку доставлено в середу. Тут 是…的 підкреслює інформацію в реченні, яка звісно описує минуло подію.

她的妈妈是骑车去北京里的。 Її мама з'їздила в Пекін на велосипеді. Конструкція описує минулі події, а також підкреслює певні деталі речення, такі як, час, спосіб, або місце.

А тепер порівняємо:

我昨天买了西瓜。 Вчора я купив кавун.

西瓜是昨天买的。 Кавун був куплений вчора.

Обидва приклади описують ситуацію в минулому. Речення з 了 акцентує увагу тільки на тому, що дія була завершена в тому часовому проміжку, де 是…的 підкреслює обставини (час коли це трапилось).

Розглянемо таке аспектне слово як 过 (guò) що в СКМ виступає як індикатор минулого досвіду, минулі дії.

Частка 过 (guò) використовується для розмови про минулий досвід або минулі дії в китайській граматиці. Він розміщується відразу після дієслова, щоб вказати, що це дієслово було зроблено або пережито в минулому. Англійською мовою еквівалентом буде просто “have”, “I have done that”, “I have eaten”, “He has seen it” .(Lin, 2005)

Подивимось на такі приклади речень:

我已经看过。 Я вже це бачив.

我听说过。 Я чув про це.

我试过。 Я пробував це.

У кожному випадку виражається, уже виконану дію принаймні один раз у минулому. Використання 过 не дає точного часу дії це могло бути давно або лише кілька хвилин тому. Якщо час не вказано, ми можемо знати лише з контексту, або не знати взагалі.

Зауважимо, що хоча китайські речення вище не мають об'єктів як таких, їх англійські переклади мають. Це пояснюється тим, що китайська мова часто може опускає об'єкт, якщо він зрозумілий у контексті, тоді як англійська зазвичай не може, що ще раз доводить нашу позицію про те, що СКМ є просторово-орієнтованою, а англійська часово-орієнтованою.

2.3 Розгляд практичної реалізації категорії майбутнього часу в СКМ

Чіткі часові фрази, або прислівники часі, такі 明天 або 下个月, є чудовими індикаторами для майбутнього часу в китайській мові, так само як і в минуло часі ми маємо аналогічні структури, але вам все одно можуть знадобитися деякі спеціалізовані форми, щоб завершити речення та зробити його логічнішим. Наприклад, як було сказано вище, частка 了 може використовуватися не тільки для минулого часу, а й для майбутнього часу. Далі ми розглянемо п'ять видів використання 要 у СКМ як найбільш вживаного варіанта вираження майбутнього часу, також розглянемо 会 та порівняємо 以前 та 以后.

Як ми вже зазначили 要 має п'ять практичних використань:

1) Словникові визначення слова 要 завжди містять слово “want” англійською мовою. 要 – це найбільш прямий і простий спосіб вираження бажання китайською мовою. Наприклад:

我要那个玩具 – я хочу ту іграшку

我要吃西瓜 – я хочу покуштувати кавун

谁要去看书? - хто хоче почитати книгу?

Звернемо увагу, що в першому реченні 要 є головним дієсловом, тоді як в останніх двох реченнях 要 є допоміжним дієсловом.

2) 要 в значенні “need”:

我要找到我的钱包。 - мені потрібно знайти свій гаманець.

买房子要花很多钱。 - для того щоб купити квартиру потрібно багато грошей

3) 要 в значенні “should”:

苹果要先洗一洗再吃。 - щоб з’їсти яблуко його потрібно помити.

生病时要多喝热水。 - хворіючи слід пити багато пити гарячої води.

4) 要 також використовується в наказових реченнях, тобто для порад, наказів або примушення:

不要碰我的东西 - не чіпай моїх речей.

什么都不要说 – нічого не кажи.

5) 要 для вираження категорії майбутнього часу, в цьому випадку є видима схожість з багатьма європейськими мовами:

他们要来这里看书 - вони прийдуть сюди читати книги.

看起来要下雨了 – здається буде дощ.

Утворення майбутнього часу формується за допомогою модальних дієслів. Тому ми розглянемо найбільш використовуване дієслово 会. Дієслово 会 – означає “вміти”. Дієслово 会 може застосовуватися до здібностей, умінь та навичок, які були опановані. В даному випадку дієслово 会 є модальним. (Антоненко, 2019)

До прикладу: 两个宝是我的朋友，相信他们会帮忙的 – Два скарби – це мої друзі, я вірю, що вони допоможуть. (Антоненко, 2019)

З даного прикладу ми продовжуємо, що на відміну від інших дієслів, модальні дієслова не позначають дію або якийсь певний стан, вони акцентують саме відношення до дії або мовця, що в подальшому виражається інфінітивом у звязку з модальним складеним присудком.

Наведемо декілька прикладів таких звязків:

1) 会有这么一天，我去大学 – Настане такий день, я піду до університету;

2) 我会帮助你 – Я зможу тобі допомогти;

(А.М. Антоненко, 2019)

Зараз ми розберемо та порівняємо приклади речень з використанням таких конструкцій як 以前 та 以后. З цими конструкціями ми знайомимось на ранніх стадіях вивчення СКМ, що є гарним підґрунтям для ефективного використання їх з метою вираження інформації з більш розкритим сенсом з перспективи темпоральності. Спочатку розглянемо використання 以前 та 以后 для викладення інформації про події, які відбуваються до певних подій або обставим, або після них. Структура досить проста [подія] 以后, [дія] Ми навмисно зберегли тут прості умови. Структура вище використовується, щоб сказати, що щось відбувається після цієї події. Таку саму структуру можна використовувати, щоб говорити про минулі чи майбутні події – вона просто розташовує події в часі. (Антоненко, 2019).

Проаналізувавши дану інформацію ми розглянемо кілька прикладів речень:

吃饭以前，我们先祈祷。 – перед їжею, ми молимося.

到办公室以前，我需要打个电话。 – перед тим як я прибуду в офіс, мені потрібно подзвонити.

下班以后，我要学习英语。 - після роботи, я буду вивчати англійську.

吃了早餐以后，我要去健身房。 – після того як поїм снідано, я збираюся в спортзал.

Важливо зазначити, та звернути увагу на те, що базова структура однакова для 以前 і 以后, і наскільки їхнє використання є універсальний. Ми можемо помістити будь-яку подію чи дію в першу частину та використати це для послідовності іншої події у зв'язку з нею.

Висновок до розділу 2

На підґрунті науково-філологічних робіт, присвячених вивченню та аналізу категорії темпоральності в СКМ ми дослідили теоретичні матеріали основних засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові та розглянули практичне використання категорії темпоральності в СКМ. Дійшли до висновку, що насправді китайські речення не організовані випадковим чином, а сформовані відповідно до об'єктивних фактів, які можуть бути відображені у відповідності між порядком слів і порядком подій. Китайські речення розвиваються відповідно до часу та логічної послідовності, утворюючи лінійну структуру, яка відображає вигляд текучої води. Та що така структура речень відповідає так званому психологічному часовому потоку. Також проаналізували види темпоральності які найбільш властиві СКМ. Крім того, завдяки дослідженням (Givón, 1991) ми визначили, що СКМ має досить прагматичне використання порядку слів. Принцип якого дослівно звучить так: “більш важлива або більш термінова інформація, як правило,

розміщується першою в рядку”. Та визначили як правильно упорядковувати інформацію в реченнях використовуючи СКМ. Також ми детально проаналізували та практично дослідили реалізацію категорії минулого та майбутнього часу в СКМ, та твердо запам’ятали що вона не має часів, а реалізація такого поняття не закріплюється за зміною дієслів як це відбувається в англійській та українській мовах.

ВИСНОВОК

У даній роботі нашим об'єктом дослідження було явище темпоральності, а саме основні засоби реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові, де на підставах науково-філософських робіт, присвячених вивченню, аналізу та осмислення категорії “часу” та основних засобів реалізації категорії темпоральності в мовах світу ми успішно виконали поставлену нами таку мету як дослідження загального поняття темпоральності та інтерпретації в різних мовах. Також завершили аналіз матеріалів та джерел які містять інформацію про застосування засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові, та успішно порівняли проаналізовані матеріали та знайшли відмінності та схожі риси між використанням категорії темпоральності в сучасній китайській мові та англійській мові. Також в цій роботі ми уточнили специфіку засобів реалізації категорії темпоральності в сучасній китайській мові. До того ж ми, критично проаналізували наукову літературу і сформуваємо теоретичні положення роботи для подальшого вивчення категорії темпоральності в сучасній китайській мові. Ми проаналізували загальне поняття “темпоральність” дослідили загальне положення категорії темпоральності вивчили про більш специфічні види. Також розглянули погляди на час з перспективи таких дослідників як І.І. Іванюк та О.О. Гончарова що розгорнуло для нас поняття часоплину з більш аспектного боку. Як висновок ми розробили відповідну комплексну методикку дослідження засобів реалізації категорії темпоральності в СКМ та детально проаналізували та визначили, з приведенням низки різноманітних прикладів, засоби реалізації категорії темпоральності в

сучасній китайській мові. Методи такі як: аналіз матеріалів та джерел загального доступу які містять інформацію про застосування основних засобів реалізації в загальному сприйнятті та в сучасній китайській мові; порівняння проаналізованих матеріалів для успішного знаходження відмінностей та схожих рис між вираженням категорії темпоральності в СКМ та англійській мовах; надали базу для вдалого розкриття поставленої мети.

Щодо перспектив цього дослідження відзначимо, що результати дослідження мають потенціал та можливості у використанні отриманих результатів дослідження для викладання таких практичних мовних дисциплін у закладах вищої освіти як “Теоретична граматика китайської мови”, “Теорія та практика перекладу з китайської мови”, а також для подальшого дослідження граматичної структури китайської мови; для укладання граматичних довідників та посібників СКМ.

论文摘要

在这项工作中，我们的研究对象是时间性现象，即现代汉语实现时间性范畴的主要手段。我们分析并成功比较了现代汉语和英语中时间性类别的实现，我们了解到现代汉语是空间导向的，而英语是时间导向的。此外，在这项工作中，我们阐明过现代汉语中时间性范畴的具体实现方式。认为，汉语句子的组织不是随机的，而是根据客观事实形成的，这可以体现在词序与事件顺序的对应上。确定现代汉语对词序的使用相当务实。从字面上看，其原是这样的：“通常，更重要或更紧急的信息放在最前面。”我们还详细分析还实际考察了过去时和将来时范畴在现代汉语中的实现，还牢牢记住它没有时态，而且这一概念的实现并不是像英语中那样通过改变动词来固定的乌克兰的语。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Антоненко А.М. КАТЕГОРІЯ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ. Кваліфікаційна робота магістра з філології. Repository of Kyiv National Linguistic University 2019

URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/414>

Гончарова, О. О. ДАВНЬОКИТАЙСЬКЕ ТА ДАВНЬОГРЕЦЬКЕ СПРИЙНЯТТЯ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АСПЕКТ ТА ЗВ'ЯЗОК ІЗ СУЧАСНІСТЮ. *Китаєзнавчі дослідження*. 2022 URL: <https://doi.org/10.51198/chineseest2022.04.037>

Іванюк І. І. "Темпоральність свідомості" та "свідомість темпоральності" (Бергсон versus Гуссерль). *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2019

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Multi_2019_3-4_9.

Fenolloza та Pound *The Chinese Written Character as a Medium for Poetry*. Fordham University Press 2008

URL: [The Chinese Written Character as a Medium for Poetry \(degruyter.com\)](http://degruyter.com)

Givón T. Serial verbs and the mental reality of 'event'. *Approaches to Grammaticalization* 1991

URL: <https://doi.org/10.1075/tsl.19.1.06giv>

Jo-wang Lin *Time in a language without Tense: The case of Chinese*. *Journal of Semantics* 2005

U R L : <https://doi.org/10.1093/jos/ffh033>

Nina Hyams FINITENESS AND TEMPORAL INTERPRETATION IN EARLY GRAMMAR: THE ROLE OF LEXICAL ASPEC. UCLA Working Papers in Linguistics 2005

URL:https://www.academia.edu/70605532/Finiteness_and_Temporal_Interpretation_in_Early_Grammar_The_Role_of_Lexical_Aspect

Valentino Goranko Temporal Logics. Series: Elements in Philosophy and Logic Cambridge University Press. 2023

URL:<https://www.cambridge.org/core/elements/abs/temporallogics/0B59FF1232A810FA5115A038C71D2098>

Wenbin Wang, Xinmiao Liu. Spatiality and temporality: The fundamental difference between Chinese and English. Lingua. 2020

U R L : <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2020.103011>

Xiang Li The Temporality of Chinese from the Perspective of Semantic Relations Language and Semiotic Studies 2020

URL: [The Temporality of Chinese from the Perspective of Semantic Relations \(degruyter.com\)](https://www.degruyter.com)